

KAATUNEITTEN MUISTOPÄIVÄNÄ 20.5.2018

Tampereen Kalevankankaan sankarihautausmaalla

Arvoisat sotaveteraanit, hyvät sotaorvot ja muut kaatuneitten omaiset, hyvä yleisö!

Runsas 5 kuukautta sitten, itsenäisyyspäivänä, olimme täällä sankan ihmisjoukon mukana kunnioittamassa sankarivainajia. Edessämme oli hyvin erikoinen näky: jokaisen hautakummun ääressä seisoivat kaatuneiden ikätoverit. Näky puhutteli varmasti kaikkia paikalla olleita, ei ainoastaan meitä sotaorpoja. Noin nuoria, noin paljon, mikä menetys pienelle kansalle, jonka itsenäisyyskin oli silloin vielä nuori!

Vavahduttava näkymä viesti myös uskosta tulevaisuuteen itsenäisyyden juhluvuoden päättyessä. Nuorten vahva osallistuminen ja heidän arvontonsa edellisten sukupolvien uhrauksille ja ponnistuksille oli sydäntä lämmittävää.

Tänä vuonna olemme joutuneet menemään itsenäisyysajan murheelliseen alkutaipaleeseen ja siksi on erityinen syy palauttaa mieliin kunnioittamamme marsalkka Mannerheimin vuoden 1940 päiväkäskyn sanat: Kaatuneitten muistopäivää vietetään ”päättäneessä sodassa kaatuneitten sankarivainajien sekä myös kaikkien murroskautena vuonna 1918 molemmin puolin vakaumuksensa puolesta henkensä uhranneitten yhteisenä uskonnollisena muistopäivänä”.

Vuoden 1918 tapahtumat ovat vyöryneet tietoisuuteemme päivittäin lehtien sivuilta, televisiosta, teattereista, moninaisista tapahtumista. Joku on jo väsynyt kuulemaan julmuuksista, joihin meille monille käsittämätön vihanpito johti. Se on ymmärrettävää. Mutta toisaalta moni on nyt vasta tullut tietämään, mitä kansalaissodassa tapahtui ja moni on alkanut ottaa selvää oman sukunsa kohtaloista, etenkin isoisästä tai isoisoisästä. – Oppikoulua käydessäni 50-luvulla Suomen historian 1900-lukua ei käsitelty sanallakaan. Kotipiirissä mummo joskus mainitsi kapinakevään ja vaarin metsässä pakoilun. Kylällä kuiskailtiin jostakin joukkohaudasta asemanseudulla. Ensimmäiseksi kansalaissodan ”oppikirjakseni” voisin nimittää Linnan ”Täällä Pohjantähden alla”-teosta.

Sadan vuoden takaisten synkkien tapahtumien myötä on päivänvaloon nostettu myös se, että sodan seurauksena maassamme oli iso joukko sotalleskiä ja noin 15000 sotaorpoa. Suurin osa heistä oli punaleskiä ja punaorpoja, joiden osana oli olla häväistyjä ja alistettuja ja kärsiä vaieten kohtelunsa ja kohtalonsa. Oli sentään joitakuuta, jotka yrittivät helpottaa orpojen elämää mm perustamalla lastenkoteja. Ei niissäkään lasten elämä aina helppoa ollut. Tämä oli kuitenkin sysäys Suomen lastensuojelun kehittämiseksi; mm Pelastakaa lapset ry perustettiin.

Meillä myöhemmän ajan yli 50 000 sotaorvolla oli taustanamme yhtenäisempi kansa, kun oli yhdessä taisteltu maamme itsenäisyyttä uhkaavaa vierasta valtaa vastaan. Silti sotaorpous, isättömyys oli pitkään vaiettu asia; se koettiin jopa häpeäksi. Sotaorpoja ei edes laskettu kaatuneitten omaisiksi, siis sodasta kärsimään joutuneiksi. Parin viime vuosikymmenen aikana sotaorpojen elinolosuhteita ja kokemuksia on tallennettu ja alettu tutkia. Yhtään pätevää selitystä ei ole löydetty sille, miksi sotaorvot unohdettiin, miksi sankari-isästä ei saanutkaan puhua.

Omalta osaltani löysin aikuisena yhden selityksen. Silläkään ei ole laajaa kattavuutta, vain yksi tarina. Äiti antoi minut maalle tädin perheeseen Helsingin pommituksia ja nälkää pako. Sinne jäin ja sinne minut koulun aloitettuani adoptoitiin. Kasvatti-isä ei sietänyt sodasta, ei kaatuneesta isästani puhumista, ei edes oikeasta äidistäni tai veljestäni puhumista. Myöhemmin käsitin, miksi. Hänelläkin oli sodasta trauma – hän ei päässyt sotaan - kuten naapurien miehet ja isäni – hän pääsi vain nostoväkeen.

Oman isän - josta en mitään muistanut, mutta silti aina ikävöin – tavoitin jotenkin laululla. Kun koulusta kotiin tullessa talo oli ihan tyhjä, lauloin usein sydämeni pohjasta Sotilaspoikaa ”Mun isän` oli sotamies ja nuori kauniskin . . .”. Näin hoidin suruani.

Tänä päivänä rohkenemme olla sotaorpoja, kokoontua yhteen ja kertoa kokemuksistamme. Muistojen ja tunteiden purkamista on suuresti edesauttanut omien yhdistysten perustaminen viime vuosikymmenen alkupuolella, yhdistysten, joissa tapasi kohtalotovereita ja tunsi, ettei ollutkaan yksin. Kaatuneitten Omaisten Liiton vuonna 2009 käynnistämä sotaorpojen valtakunnallinen rekisteröinti aktivoi vielä lisää. Valtiovallan tunnustuksen saimme 2013 ja sotaorpotunnuksemme seuraavana vuonna. Nämä eivät kuitenkaan merkinneet taloudellista eikä mitään muutakaan etua; vain tunnustusta olemassaolollemme.

Meidän sotaorpojen keski-ikä on nyt noin 80 vuotta. Joukossamme on lapsuudesta asti fyysisesti ja henkisesti rankan elämän kokeneita, jotka tarvitsisivat erityistukea ja kuntoutusta. Näiden heikoimmassa asemassa olevien auttamiseksi Kaatuneitten Omaisten Liitto on ponnekkaasti ryhtynyt toimimaan. On korostettava, ettei se missään tapauksessa tarkoita sitä, että sotaveteraaneilta haluttaisiin jotain pois. Me kaikki olemme kiitollisia, isiemme aseveljille. Sotaveteraanit ovat ansainneet parhaan mahdollisen huolenpidon - rakensivathan he vielä sotimisen jälkeen maamme uudelleen – kukoistukseen.

KIITOS MAAILMAN PARHAASTA ISÄNMAASTA!